

המדובב

הוא גבר גדול ממדים שידיו מקועקעות ומצולקות ותיקו הפלילי מרתיע לא פחות, והוא אחד המדובבים הפופולריים של משטרת ישראל. האם ניתן לסמוך על ההודאות שהוא מוציא מחשודים בתאי המעצר?

ניר חסון פורסם לראשונה: 02.05.2007 00:00 עודכן ב: 04.05.2007 00:00

ביום רביעי שעבר הבחינו מבקרי בניין בית המשפט בתל אביב באדם גבוה המכוסה בשמיכה בצבעי הסוואה וחבוש כובע גרב המסתובב במסדרונות. פניו לא נראו כלל; מזוויות מסוימות הוא דמה לציפור ענקית שנמלטה מיום כיף לילדים.

האיש שמתחת לשמיכה הוא מי שמכונה "חסן חאמד", ולפעמים גם "עלי ג'רשי", וידוע כאחד המדובבים המועדפים על חוקרי המשטרה באזור המרכז. שמו האמיתי לא ידוע. "שמותיו הספרותיים" דווקא כן: אלה שמותיהם של בני משפחות פשע מוכרות במגזר הערבי. חסן-עלי-וכו' משתמש בשמות הללו כדי להציג עצמו כעברייני מנוסה שכדאי לחשוד המפוחלד לסמוך עליו ועל ניסיונו. השם הוא בדיה, אבל כל השאר אמת. האיש הוא אכן בעל פלילי כבד וניסיון רב בבתי מעצר. לטענת הסנגורים הוא מגלה לעתים מסירות רבה מדי לעבודתו, מה שמוביל להודאות והרשעות שווא.

החשודים שנכלאו אתו מספרים על אדם גדול ממדים, גברתן, שידיו מקועקעות בכתובות רבות ועטורות בצלקות, מה שמוסיף לאמינותו כעברייני. תיקו הפלילי מכיל בין היתר הרשעות בעבירות כמו ניסיון לרצח, גניבה, פריצה, נשיאת סכין, תקיפה חמורה, זיוף, ניסיון לאינס בכוח, קבלת דבר במרמה, החזקת סמים לצריכה עצמית וגם שלא לצריכה עצמית. בבתי המשפט הוא מסתתר מאחורי פרגוד; שמו ופרטיו המזהים חסויים כמובן, כמו השאלה אם הוא מרצה בימים אלו עונש מאסר או שהוא מובא לבתי המעצר במיוחד לעבודות הדיבוב. כך או כך, בשנים האחרונות מסייע האיש למשטרה בעשרות תיקים, רובם של פשיעה חמורה. מעין בשלושה מהם ניתן ללמוד משהו על שיטות העבודה של אחד המדובבים העסוקים בישראל.

ראשיד עושה רוח

לילה ראשון בתא המעצר הוא הרבה יותר קשה מלילה ראשון בבקו"ם. מי שנשלף בפתאומיות מתוך חיון אל התא הצר והמסריח לא יכול שלא להיתקף פאניקה. ברגעים הראשונים הקשים הללו מבקש העצור לדבר עם כל אדם שרק יסכים להקשיב, אלא שלרוע מזלו זה שיושב ומקשיב ואף מעודד ומנדב עצות מועילות יהיה בדרך כלל מדובב משטרת. כל מה שהעצור אומר מוקלט במיקרופונים נסתרים עלול ואכן ישמש נגדו.

בשנים האחרונות הפכה שיטת המדובבים לאמצעי עיקרי בהשגת ראיות נגד חשודים. כמעט בכל תיק פשיעה חמור מופיע מדובב. לעתים משתתפים המדובבים בתרגילי חקירה מתוחכמים, תוך שימוש בהתחזות וביכולת משחק, אך לרוב מדובר פשוט בעבריינים מנוסים שמפעילים לחץ מתמשך על חשודים מבוהלים. לחץ זה מוביל לעתים קרובות להודאה כזו או אחרת. הסנגורים מנסים לתקוף את השיטה בטענה שלא זו בלבד שהמשטרה נסמכת על עבריינים שרמת האמינות שלהם נמוכה מכדי שישמשו כמדובבים, אלא שהיא גם נותנת להם תמריץ כספי ולכן הלחץ המופעל גורם לעתים להודאות שווא.

לפני כל עבודת דיבוב חותם חסן חאמד על הסכם עבודה מול חוקרי המשטרה. בהסכם עמו שנחתם לפני שנתיים נכתב כך: "הואיל ומשטרת ישראל מעוניינת להשתמש בשירותיו של המדובב לצורך השגת ראיות והודאות... והואיל והמדובב מעוניין לתת שירותים למשטרת ישראל כקבלן עצמאי... הוסכם בין הצדדים: המדובב מתחייב לעשות את כל שביכולתו במטרה לאסוף ראיות... בתמורה לעבודתו יקבל המדובב סך של 250 שקל תמורת כל יום עבודה וסך של 1,500 שקל לאחר שהשיג הודאה מוקלטת או בעל פה מהעברייני ומסר הודאה משטרתית על תוכנה". על פי ההסכם זכאי חאמד לסכום נוסף לאחר עדותו בבית המשפט.

עו"ד עפרי מרז, שצבר ניסיון מול חאמד, טוען שהתמריץ הכספי הגדול על השגת הודאה גורם לעיוות דין ועלול לגרום למדובב לפעול גם בשיטות לא מקובלות. "ברור שלמדובב יש תמריץ להגיע להודאה ולקבל את הכסף על חשבון החשוד. עשיית משפט צדק לא נמצאת בראש מעייניו. אי אפשר לסמוך על אדם כזה".

סיפורו של ראשיד שתיאוו, תושב ג'לג'וליה שהואשם שירה ופצע אדם, ממחיש כיצד עלולה מוטיוציית היתר של המדובב לגרום להודאת שווא ולהרשעה. שתיאוו נעצר לאחר שהפצוע זיהה את תמונתו באלבום חשודים והועבר לבית המעצר בנתניה. "אני בן 28, פעם ראשונה בבית הסוהר, מכניסים אותי לתא ואני רואה אותו, כולו קעקועים, בן 45, מפחיד כזה", הוא משחזר. "שאלתי אותו מאיפה הוא והוא אמר ממשפחת ג'רושי, כדי שאפחד, וסיפר לי שתפסו אותו עם טיל לאו. רציתי שיחשוב שגם אני עברייני רציני. סיפרתי לו כל מיני דברים".

שתיאוו טעה טעות קשה והתחיל להתרברב בפני המדובב ובפני עצור נוסף על מעשיו. הוא סיפר שרצח אדם, למרות שהואשם כאמור רק בפציעה, והשווץ שירה מחסנית שלמה בראשו. "כמה? שתיים בום בום?" שאל אותו חברו לתא (הציטוטים לקוחים מתוך הקלטת שהוקלטה בבית המעצר והובאה כראיה בבית המשפט). "לא, הכל", השיב שתיאוו. "שבע? הכל בראש?" המשיך המדובב. "נכון, הכל", אמר שתיאוו. הוא לא הסתפק בזה וסיפר גם על תקופות מאסר ארוכות שריצה בגין עבירות שונות שלא היו ולא נבראו.

אף על פי שהתיאור הרברבני שנתן שתיאוו למדובב אינו דומה כלל למקרה הירי שבו נחשד, הוא הורשע בפברואר 2005 בחבלה חמורה, כשההודאה-לכאורה שלו בפני המדובב משמשת ראיה מרכזית נגדו, ונגזרו עליו ארבע שנות מאסר. לפני חודשיים זיכה בית המשפט העליון את שתיאוו, שיוצג על ידי עו"ד נגה שמואלי-מאייר מהסנגוריה הציבורית. הנשיאה, דורית ביניש, קבעה שהגרסה שמסר למדובב היא גרסה מופרכת לאירועים.

"אין ספק שהפרטים שסיפר המערער לחבריו לתא אינם משקפים את האירוע שבגינו נעצר", כתבה ביניש בפסק הדין. "הירי לא התרחש בלילה, המתלונן לא נורה בשבעה כדורים בראשו, ואף לא מת כתוצאה מכך... נוכח העובדה שהפרטים שמסר המערער לשותפיו לתא על האירוע היו רובם ככולם פרטים שגויים, ושהמערער לא גילה בדבריו פרטים מוכמנים כלשהם (פרטים שאינם יכולים להיות ידועים אלא על ידי מבצע העבירה), איני סבורה כי ניתן להתייחס לאמירות אלה של המערער כהודאה במעשים המיוחסים לו".

"צריך לראות את זה מנקודת הראות שלו", מנסה עו"ד שמואלי-מאייר להסביר את התנהגותו של שתיאוו. "תופסים אדם באמצע יום וזורקים אותו לסיטואציה אחרת לגמרי שהוא לא מכיר. שמים אותו בתא עם מישהו שהוא הר אדם, כולו שרירים וקעקועים. כל מה שהוא רוצה זה לשרוד את הלילה. המדובבים הם אנשים בעלי אינטרס ומוטיווציה מאוד גבוהה, שבהבל פיהם חורצים גורלות של אנשים. המוטיווציה של המדובבים מגיעה מכך שהם מקבלים כסף וטובות הנאה כמו מחיקת תיקים. בשנים האחרונות נעשה בהם שימוש יתר. אני מקווה שבעקבות ההחלטה של ביניש תידלק במשטרה נורת אזהרה".

האחים אל-עוקה שוקלים עסקה

ב-11 וב-12 בינואר 2005 אירעו שני מעשי רצח, הראשון בנגב והשני בלוד. הפרשות לא היו קשורות זו לזו, אך שתיהן נחקרו ביחידה המרכזית של מרחב שפלה ובשתיהן מילא מיודענו המדובר תפקיד מרכזי. בשני התיקים הוא מכונה באותו שם, חסן חאמד, ושניהם מסגירים שבוע עמוס במיוחד שהיה לו בעבודה. קל לדמיין אותו עובר מתא מעצר אחד למשנהו ומנסה להוציא הודאות או פרטים על הרצח מהחשודים.

על פי כתב האישום שהוגש נגד האחים מוחמד וסלימאן אל-עוקה, בדואים תושבי ערערה, הם ועמם בני משפחה נוספים הגיעו לאתר בנייה סמוך לצומת מסמיה, שם ארבו לנאיף אבו סירחאן, שעם משפחתו היה למשפחת אל-עוקה חשבון דם פתוח, על רצח אחיהם. כשהגיע נאיף לאתר זינקו עליו בני המשפחה, פניהם רעולים ובידיהם סכינים וגרזן. אחד מהם איים על העובדים במקום שלא יתערבו, שכן מדובר בנקמת דם. נאיף ניסה להימלט אך רודפיו תפסו ורצחו אותו בסכינים ובמכות גרזן. המדובר הוכנס לתאו של סלימאן. בתוך תא הוא הציע לסלימאן עסקה שקשה לסרב לה. "אני מוכן לטפל בעניין שלך, אחי, אתה מבין?" אמר. "התיק שלכם יהיה נקי, זה לא יהיה שייך לכם בכלל, אתם תצאו בתור זה שאתם לא קשורים לכל העניין, כולל סגירת התיק מהפרקליטות. רק אחרי זה אתם משלמים".

הצעתו של המדובר היתה פשוטה. הוא אמר לסלימאן שבקרוב הוא אמור להשתחרר מהכלא, ולאחר שחרורו הוא יפנה בטלפון אנונימי למשטרה ולכלי התקשורת ויטען שהוא הרוצח האמיתי. אלא שעל מנת שיאמינו לו הוא צריך לתת פרטים מזירת הרצח, הידועים רק לרוצח. כדי שהעסקה תיראה אמינה פתח המדובר במו"מ קשוח על התשלום עבור השירות. הוא דרש 100 אלף שקל.

"תתחיל לעבוד", אמר סלימאן. "אני צריך ממך פרטים מדויקים, זה דבר ראשון", אמר חאמד, אלא שסלימאן עוד לא השתכנע: "על מה?" הוא שאל, "על המקרה הזה", אמר המדובר. "מאיפה לי לדעת", ענה סלימאן. המדובר: "אתה רואה, התחלת לדבר שטויות, התחלנו לדבר כמו הנשים. אתה מבין, אני רוצה ממך פרטים מדויקים, אני רוצה להרים טלפון ולתת את הפרטים המדויקים. זאת אומרת הכל צריך להיות ממש מדויק... התקשורת תמיד מחכה לקבל פאדיחות כאלה... רק ככה אתם תשתחררו". בהמשך הסביר לסלימאן איך להתנהג ביום שבו תפורסם הכתבה והם יגיעו לשופט: "אל תראה שאתה מבסוט, כי השופט מסתכל כשאתם מסתכלים על הכתבה. אתה תזרוק את העיתון... תצעק: 'אני יודע שהרוצח בחוץ ואנחנו חפים מפשע'. כי אם תראה שאתה מבסוט אז יגידו שזה מתוכנן".

סלימאן לא השתכנע בקלות וחאמד ממשיך במלאכת השכנוע, כולל איומים מרומזים: "יכולתי גם לאסוף עליך מידע... אם הייתי בחוץ אז הייתי יודע מה אשתך מבשלת. הייתי יודע כמה כיסאות יש לך בדירה, איפה אתה ישן, כמה פעמים אשתך מחליפה סדינים. אלוהים ישמור". מצד שני, המדובר גם הבטיח להגיע לפגישה בנצרת בימים שאחרי השחרור מהכלא, אם רק ישמע לקולו. "אינשאללה תלך הביתה", הבטיח. לאחר כמה ימים של שיחות בלתי פוסקות השתכנע סלימאן חלקית ומסר לו כמה פרטים מיום הרצח. הפרטים הללו היו חלק חשוב בכתב האישום שהוגש נגדו ונגד אחיו.

המדובר הוכנס גם לתאו של עווד אל-עוקה, אחיהם של שני הנאשמים, שנחשד במעורבות ברצח. בחקירה לאחר מכן סיפר המדובר כי עווד האמין לו שהוא עומד לעזור לו להשתחרר על ידי פנייה לתקשורת ואף הסכים לשלם 40,000 שקל בתמורה לשירות. עווד אף סיפר, לטענת המדובר, את פרטי הרצח, אלא שהשיחה התקיימה על פי דרישתו של עווד במקלחת, כשהמים זורמים, כך שהמיקרופונים שהוצפנו בתא לא קלטו את השיחה. כשחזרו השניים לתא ביקש חסן לתעד את השיחה בכתב, אלא שעווד הבין כנראה בשלב זה שמדובר במדובר. "הוא ראה שאני רושם והתחיל

לצעוק 'מה אתה רושם', ואני לא ענית לי ולא התייחסתי אליו ואז צעקתי לשוטר שיוציא אותי מהחדר לטלפון. הסתכלתי עליו והוא היה מסתכל עלי ורועד וזהו", סיפר המדובב לחוקרי המשטרה. משפטיהם של האחים אל-עוקה מתנהלים בבית המשפט המחוזי בתל אביב. משפטו של מוחמד עומד במחצית הדרך, סלימאן כבר ממתין להכרעת דין.

נשבע לך שתחזור הביתה

למחרת הרצח של אבו סירחאן נרצח בלוד פארס אלחורטי. הנאשמים במקרה הזה היו חאלד אל-עילווי ואחמד אבו זייד. על פי כתב האישום תיכננו השניים לפרטים את רציחתו של אלחורטי, באמצעות השיטה המכונה בעולם העברייני "כיפה אדומה": אל-עילווי הסיע את המנוח לנקודת מפגש, לצורך קניית סמים כביכול, שם המתין לו אחמד אבו זייד, שיחד עם אל-עילווי, לטענת הפרקליטות, ירו במנוח לא פחות מ-25 קליעים.

בהתחלה הוכנס המדובב לתאו של אבו זייד, אולם גם לאחר ארבעה ימים של שיחות לא נידב אבו זייד כל מידע על הרצח שיכול היה להפיל אותו או את שותפו. לאחר ארבעה ימים הועבר אבו זייד מהתא ובמקומו הוכנס אל-עילווי. בשלב הראשון ניסה המדובב לשכנע אותו שאבו זייד, שותפו, מנסה להפיל אותו ואפילו מצטער על כך שלא הרג גם אותו.

"הוא אמר את זה בצורה ברורה, אני נשבע לך באלוהים", נשמע המדובב מסביר לאל-עילווי בהקלטות בתא המעצר. "הוא אמר שכואב לו שלא הורידו אותך. הוא אמר את זה בצורה ברורה כאן. הוא אמר שהיה צריך להוריד אותך ראשון... אחמד רוצה להפיל את זה עליך".

בשלב הבא שיכנע המדובב את אל-עילווי שאבו זייד מתכוון להפוך לעד מדינה ולהפיל אותו, ולכן, לנוכח ניסיונו העשיר, הוא מציע לו להקדים את שותפו אבו זייד ולהתחיל לשתף פעולה. "אתה צריך להשיג אותו עוד לפני שהוא משיג אותך. אני אומר לך חאלד, אם אתה לא תשיג אותו הוא ישיג אותך. אתה צריך להיות זריז אחרת הם יסגרו אתו עסקה נגדך. המשטרה עוד תסגור עסקה נגדך... אז תזדרז ותהפוך עליו את הסיפור. תזדרז, חאלד, אני אומר לך".

לאחר שלושה ימים של לחצים ללא תוצאות הגיע שוטר לתא לקחת את אל-עילווי לחקירה. אז, לטענת סגורו של אל-עילווי, עו"ד עפרי מרוז, החל שלב הלחץ האינטנסיבי. בתא שהו המדובב ואל-עילווי יחד עם השוטר, וכך זה נשמע בקלטות:

שוטר: "אתה לבוש?"

חאלד: "למה?"

שוטר: "באים לקחת אותך..."

מדובב: "תקשיב לי ותפתח פה עליהם. כן, עכשיו. עכשיו".

חאלד: "לפני המשפט?"

מדובב: "כן. תקשיב לי, עוד מעט תיכנס לצרה בתיק. בפרקליטות תאכל אותה. התיק עוד לא הגיע לפרקליטות. אם הוא מספיק להגיע לפרקליטות, אפילו אלוהים לא יצליח להוציא אותך מזה. עם עסקה ובלי עסקה".

בדקות שלאחר מכן הסביר המדובב בפירוט רב לאל-עילווי מה עליו להגיד לחוקרים ומסר לו גרסה לאירועים שמפילה את אבו זייד: "תגיד להם: 'עשו לי מלכודת'. תגיד להם: 'אני לא יודע, הם אלה שרצחו. אני לא יודע. אני לא קשור לעניינים האלה. הם הביאו אותי למלכודת'. תזכה את עצמך מול המשטרה ומולם... הם אלה שהביאו אותך למלכודת, הבנת? תזכה את עצמך, תזכה את עצמך... תקשיב לי חאלד, אני רוצה אותך בחוץ חאלד... נשבע לך שתחזור הביתה חאלד".

אל-עילווי נשבר לבסוף ובעצת המדובב מסר לחוקרים את הגרסה שנתן לו המדובב. על סמך הגרסה הזאת נוסח כתב האישום, שבו הוא מואשם כאמור ברצח. במשפטו, המתנהל גם הוא בבית המשפט המחוזי בתל אביב, טענו סגוריו, משה מרוז ובנו עפרי, שהמדובב חבר לחוקריו של אל-עילווי ויחד הם

שברו את רוחו וגרמו לו להודות בדבר שלא עשה. יותר מזה, לטענת הסנגורים הגרסה שמסר אל-עילווי לחוקרים היא לא גרסתו לאירועים אלא מה שהמדובב אמר לו להגיד. בחקירתו בבית המשפט הסביר המדובב את מעשיו: "בסוף הוא בטח בי, כשהתחלתי לספר לו על טילים ועל דברים שמכרתי והכל וזה מה שעשיתי בחיים, יעני, ורצחתי אנשים וזה וכמה דברים, אז הוא כאילו בטח בי. והוא בטח בי יותר בגלל שהוא סיפר לי את הסיפור... ואני אמרתי לו שישנה את זה ויעני יהפוך את זה למשהו אחר. יעני כאילו אני הדרכתני אותו לאליבי אחר. איך לשקר במשטרה". כשהסנגור עימת אותו מול הטענה שכעת לא ניתן להבדיל בין הגרסה האמיתית לבין הגרסה שהמציא לצורך רכישת האמון, טען המדובב שלפני כן סיפר לו אל-עילווי את גרסת האמת, רק שהדבר לא נשמע במכשיר ההקלטה. עתה ממתין אל-עילווי לפסק הדין במשפטו. משפטו של אבו זייד מתנהל בנפרד ושלב ההוכחות בו עתיד להתחיל בשבועות הקרובים.

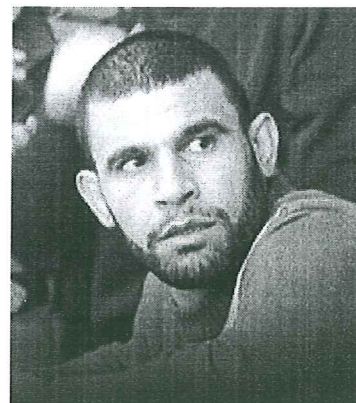
לשבור את החשוד

עו"ד ניר פלסר, שכתב מאמר על הסוגיות המשפטיות שמעלה שיטת המדובבים בכתב העת "מאזני המשפט", מאפיין את המדובב המקועקע כ"מדובב אקטיווי", כלומר אחד שמפעיל לחץ, משכנע ומוביל את החשוד לקראת ההודאה, בניגוד ל"מדובב פסיווי" שרוכש את אמונו של החשוד בשיחות חולין וממתין לבדל הודאה. שימוש ב"מדובב אקטיווי" אינו לגיטימי, טוען פלסר, שכן בפעולתו הוא עלול לפגוע בזכות השתיקה של החשוד, הזכות שלא למסור גרסה לאירועים. "הבעיה בשימוש במדובבים היא חלק מבעיה גדולה יותר של מתן חשיבות יתרה להודאה על פני שאר הראיות. לכן המטרה היא 'לשבור' את החשוד", אומר פלסר. "תפקידו של המדובב הוא בדרך כלל להחליש את החשוד - הוא מפעיל לחץ, מספר לו שעורך הדין שלו נטש אותו, שהמשפחה נטשה אותו וכו'. כך הוא מגביר את הלחץ ואת הייאוש ואז קל יותר לחוקרים להוציא הודאה". למה שהמשטרה לא תפעיל שוטרים כמדובבים, כפי שהיא שותלת סוכנים סמויים? פלסר טוען שהמשטרה לא עושה זאת בשל העלות הגבוהה של השוטרים והקושי להטמיע בהם את ההתנהגות העבריינית בתוך בית המעצר.

תגובת המשטרה לסוגיית המדובבים, ובפרט ביחס לתיקים שהוזכרו לעיל, לא אפשרית על פי הנהלים. רפ"ק שירה ליברמן, דוברת מחוז מרכז של המשטרה, מסרה שהמשטרה אינה נוהגת למסור פרטים בענייני מודיעים וכי "כל חשיפה של פעילות מדובב הנה סיכון חיי אדם". ליברמן הוסיפה שכל הליך הפעלת מדובב נעשה במסגרת החוק ובכפוף לאישורי בית המשפט ולעבודה מול הפרקליטות.*

המדובב (מימין). תיקו הפלילי מכיל הרשעות בעבירות כמו ניסיון לרצח, גניבה, פריצה, תקיפה, ניסיון לאינוס בכוח והחזקת סמים לצריכה עצמית וגם שלא לצריכה עצמית

מוחמד אל-עוקה. הפרטים שסיכר
אחיו למדובב היוו חלק חשוב
מכתב האישום שהוגש נגדם

ראשיד שתיאוו. "איני סבורה כי
ניתן להתייחס לאמירותיו כהודאה
במעשים המיוחסים לו", כתבה
ביניש

צילומים: איציק בן מלכי ומוטי קמחי